

ENARRATIO

IN PSALMUM LIX.

Sermo ad populum¹.

I. **TITULUS** Psalmi hujus aliquantum prolixus est : sed non nos terreat, quia Psalmus brevis est. Tanquam ergo aliquantulum prolixiorem Psalmum audierimus, sic intendamus : quoniam in nomine Christi nutritis et nutriendis loquimur in Ecclesia Dei, nec alienis a sapore istarum litterarum a quibus mundus alienus est, non quasi rudia vobis ista semper esse debent. Si enim ea quæ sæpissime audistis, cum jucunditate in ore cogitationis ruminastis, nec oblivione tanquam in ventre sepelistis ; eadem ipsa recordatio vestra, et memoria multum nos poterit adjuvare, ne multum loquamur ad enodanda quasi rudibus ea, quæ jam vos nosse novimus. Certe illud meminimus sæpe vos audisse quod dicimus : Vix est ut in Psalmis invenias voces, nisi Christi et Ecclesiæ, aut Christi tantum, aut Ecclesiæ tantum, quod utique ex parte et nos sumus. Ac per hoc quando voces nostras agnoscimus, sine affectu agnoscere non possumus ; et tanto magis delectamur, quando indidem nos esse sentimus. David rex unus homo fuit, sed non unum hominem figuravit ; quando scilicet figuravit Ecclesiam ex multis constantem, distentam usque ad fines terræ : quando autem

¹ Sermo iste ad populum aliquanto post Enarrationem superioris Psalmi habitus est ex n. 11.

unum hominem figuravit, illum figuravit qui est mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus¹. In hoc ergo Psalmo, vel potius in hujus Psalmi titulo, dicuntur quædam victoriosa David, quod fortiter fecerit debellando quosdam inimicos, et eos tributarios faciendo ; quando post mortem Saulis persecutoris sui, regnum illius accepit manifestum in Israël. Nam et antequam persecutionem pateretur, rex erat, sed Deo tantum notus erat. Postea ergo jam manifesto regno, et evidenter atque eminenter accepto debellavit eos, qui in hoc titulo commemorantur ; et notatus est Psalmi titulus ita : « In finem, pro his qui » immutabuntur in tituli inscriptionem ipsi David in » doctrinam, cum succendit Mesopotamiam Syriæ, et » Syriam Sobal, et convertit Joab, et percussit Edom, » in valle Salinarum duodecim millia². » Legimus hæc in libris Regnorum, istos omnes quos nominavit, debellatos esse a David, id est, Mesopotamiam Syriæ, et Syriam Sobal, Joab, Edom³. Facta sunt ista, et quemadmodum facta sunt, ita ibi conscripta sunt, ita leguntur : legat qui vult. Verumtamen sicut solet propheticus spiritus in Psalmorum titulis recedere aliquantulum ab expressione rerum gestarum, et aliquid dicere quod in historia non invenitur, et hinc potius admonere, non propter cognoscendas res gestas esse hujusmodi titulos inscriptos, sed propter futura præfiguranda : sicut dictum est, quod « Coram Abimelech mutavit vultum suum, et dimisit » eum, et abiit⁴ ; » cum indicet Scriptura Regnorum hoc eum non fecisse coram Abimelech, sed coram Achis rege⁵ : ita et in hoc titulo invenimus aliquid, quo commoneamur ad aliquid. Namque in illa narratione bellorum fortiumque factorum regis David, ubi hi omnes quos

¹ 1 Tim. II, 5. — ² Psal. LIX, 1, 2. — ³ 2 Reg. VIII, 3, 4, etc. — ⁴ Psal. XXXIII, 1. — ⁵ 1 Reg. XXI, 13.

commemoravimus, debellati sunt, eum aliquid succendisse non legimus. Hic autem maxime hoc positum est, quod ibi non est scriptum, quia succendit Mesopotamiam Syriæ, et Syriam Sobal. Jam ergo incipiamus secundum rerum futurarum significationes ista discutere, et opacitatem umbrarum in lucem verbi revocare.

II. « In finem, » quid sit nostis: « Finis enim Legis » Christus est¹. » Eos qui immutantur nostis. Qui enim, nisi qui a veteri vita in novam transeunt? Absit enim ut hic culpanda immutatio intelligatur. Non quomodo immutatus est Adam a justitia ad iniquitatem, et a deliciis ad laborem²: sed quomodo mutantur illi, quibus dictum est: « Fuistis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux » in Domino³. » Immutantur autem isti « In tituli inscriptionem. » Nostis tituli inscriptionem: Titulus infixus est super crucem Domini scriptus, « Hic est rex » Judæorum⁴: » mutantur in hujus tituli inscriptionem qui in regnum Christi transeunt a regno diaboli. Bene mutantur in hujus tituli inscriptionem. Mutantur autem, sicut sequitur, « In doctrinam. » Cum enim dixisset: « Pro his qui immutabuntur in tituli inscriptionem: » addidit, « Ipsi David in doctrinam: » id est, mutantur non sibi, sed ipsi David, et mutantur in doctrinam. Non enim ita rex Christus, quasi sæculo regnaturus; cum aperte dixerit: « Regnum meum non est de hoc mundo⁵. » Ergo in ejus doctrinam transeamus, si volumus in conscriptionem tituli commutari, non nobis, sed ipsi David: ut qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit⁶. Quando ergo nos mutaret Christus, nisi fecisset quod dixit: « Ignem veni mittere

¹ Rom. x, 4. — ² Gen. iii, 6 et 17. — ³ Ephes. v, 8. — ⁴ Matth. xxvii, 37, et Joan. xix, 19. — ⁵ Joan. xviii, 36. — ⁶ 2 Cor. v, 15.

» in mundum¹? » Si ergo Christus venit mittere in mundum ignem, utique salubriter atque utiliter, non quomodo missurus est mundum in ignem, sed quomodo ignem in mundum? Quoniam ergo venit ignem mittere in mundum, quæramus jam quid sit Mesopotamia quæ succensa est, quid sit Syria Sobal. Interpretationes ergo nominum interrogemus secundum hebræum eloquium, quo primum hæc Scriptura locuta est. Mesopotamiam dicunt interpretari elevatam vocationem. Jam totus mundus vocatione elevatus est. Syria interpretatur sublimis. Sed illa quæ erat sublimis, incensa est et humiliata: et quemadmodum humiliata est quæ fuerat exaltata, sic exaltetur quæ fuerat humiliata. Sobal interpretatur vana vetustas. Gratias Christo qui eam succendit. Quando vetera virgulta succenduntur, vireta succedunt; et alacrius et uberius et viridius nova nascuntur, cum ea ignis in vetustorum succensione præcesserit. Non ergo timeatur ignis Christi, fœnum consumit. « Omnis enim caro fœnum, et omnis » claritas hominis sicut flos fœni². » Succendit ergo ista illo igne. « Et convertit Joab. » Joab interpretatur inimicus. Conversus est inimicus: quod vis intellige: si conversus in fugam, diabolus est: si conversus ad fidem, Christianus est. Quomodo in fugam? De corde Christiani: « Princeps hujus mundi, inquit, nunc missus est foras³. » Conversus autem ad Dominum Christianus, quare inimicus conversus? Quia fidelis factus, qui fuerat inimicus. « Percussit Edom. » Interpretatur Edom terrenus. Debuit percuti terrenus iste. Ut quid enim viveret terrenus, qui coelestis debet vivere? Interfecta est ergo vita terrena, vivat coelestis. Sicut enim portavimus imaginem terreni, portemus, et imaginem ejus qui de cœlo est⁴. Vide illum interfici: « Mortificate membra vestra quæ sunt super

¹ Luc. xii, 49. — ² Isaï. xl, 6. — ³ Joan. xii, 31. — ⁴ 1 Cor. xv, 49.

» terram¹. » Cum autem percussisset Edom, percussit
 « Duodecim millia in valle Salinarum. » Duodecim millia
 perfectus est numerus, cui perfecto numero etiam duode-
 denarius Apostolorum numerus deputatur: non enim
 frustra, nisi quia per totum mundum mittendum erat
 verbum. Verbum autem Dei quod est Christus, in nubi-
 bus, hoc est in prædicatoribus veritatis. Mundus autem
 quatuor partibus constat. Quatuor ejus partes notissimæ
 sunt omnibus, et sæpe in Scripturis memoratæ: quæ
 etiam quatuor venti dictæ sunt, Oriens, Occidens, Aquilo
 et Meridies². Ad omnes istas quatuor partes missum est
 verbum, ut in Trinitate omnes vocarentur. Duodenarium
 numerum ter quaterni faciunt. Merito ergo duodecim mil-
 lia terrena percussa sunt, totus mundus percussus est: de
 toto enim mundo electa est Ecclesia, mortificata a terrena
 vita. Quare, « In valle Salinarum? » Vallis humilitas est:
 salinæ saporem significant. Multi enim humiliantur, sed
 vane et fatue, in vana vetustate humiliantur. Patitur quis
 tribulationem pro pecunia, patitur tribulationem pro ho-
 nore temporali, patitur tribulationem pro commodis vitæ
 hujus; passurus est tribulationem, et humiliandus: quare
 non propter Deum? quare non propter Christum? quare
 non propter saporem salis? An nescis tibi esse dictum:
 « Vos estis sal terræ, » et, « Si sal infatuatum fuerit, ad
 » nihilum valebit aliud, nisi ut foras projiciatur³? » Bo-
 num est ergo sapienter humiliari. Ecce nunc nonne hu-
 miliantur hæretici? Nonne leges contra illos datæ sunt
 etiam ab hominibus, contra quos divinæ regnant, quæ
 illos ante etiam condemnauerant? Ecce humiliantur, ecce
 fugantur, ecce persecutionem patiuntur, sed sine sapore;
 pro fatuitate, pro vanitate. Jam enim sal infatuatum est:
 ideo projectum est foras, ut conculcetur ab hominibus.

¹ Coloss. iii, 5. — ² Ezech. xxxvii, 9. — ³ Matth. v, 13.

Audivimus titulum Psalmi, audiamus etiam verba Psalmi.

III. « Deus repulisti nos, et destruxisti nos¹. » Numquid
 ille David loquitur, qui percussit, qui succendit, qui
 debellavit; et non illi quibus hæc fecit, ut percuterentur
 et repellerentur qui mali erant, et rursus vivificarentur
 et redirent ut boni essent? Istam quidem stragem fecit
 David ille manu fortis Christus noster, cujus figuram ge-
 rebat ille homo; fecit ista, dedit hanc stragem gladio suo
 et igne suo: nam utrumque attulit in hunc mundum. Et,
 « Ignem veni mittere in mundum², » habes in Evange-
 lio: et, « Gladium veni mittere in terram³, » habes adhuc
 in Evangelio. Attulit ignem unde succenderetur Mesopota-
 mia Syriæ, et Syria Sobal: attulit gladium unde percu-
 teretur Edom. Jam ergo ista strages facta est propter eos
 qui immutantur in tituli inscriptionem ipsi David. Au-
 diamus ergo eorum vocem: salubriter percussi sunt,
 erecti loquantur. Dicant ergo mutati in melius, mutati in
 tituli inscriptionem, immutati in doctrinam ipsi David;
 dicant: « Deus repulisti nos, et destruxisti nos: iratus es,
 » et misertus es nostri. » Destruxisti nos, ut ædificares
 nos; destruxisti nos male ædificatos, destruxisti vanam
 vetustatem; ut sit ædificatio in novum hominem, ædifi-
 catio mansura in æternum. Merito « Iratus es, et misertus
 » es nostri. » Non misereris, nisi irascereris. Destruxisti
 nos in ira tua: sed ira tua in vetustatem nostram fuit, ut
 destrueretur vetustas. Sed misertus es nostri propter no-
 vitatem, propter eos qui immutantur in tituli inscriptio-
 nem: quia et si exterior homo noster corrumpitur, sed
 interior renovatur de die in diem⁴.

IV. « Commovisti terram, et conturbasti eam⁵. » Quo-
 modo conturbata est terra? Conscientia peccatorum. Quo-

¹ Psal. lix, 3. — ² Luc. xii, 49. — ³ Matth. x, 34. — ⁴ 2 Cor. iv, 16. —
⁵ Psal. lix, 4.

imus? quo fugimus, quando ille gladius vibratus est: « Agite poenitentiam, appropinquavit enim regnum cœlorum¹? Commovisti terram, et conturbasti eam. Sana » contritiones ejus, quoniam mota est. » Non digna est sanari, si mota non est: sed loqueris, prædicas, minaris de Deo, venturum judicium non taces, præceptum Dei mones, ab his rebus non quiescis; et qui audit, si non timet, si non movetur, non est dignus sanari. Audit alius, movetur, stimuletur, pectus tundit, lacrymas fundit: « Sana contritiones ejus, quoniam mota est. »

V. Post hæc, percusso terreno, succensa vetustate, mutato homine in melius, facta luce eis qui tenebræ fuerunt, sequitur quod alibi scriptum est: « Fili accedens ad servitutum Dei, sta in justitia et timore, et præpara animum tuam ad tentationem². » Prior labor ut displiceas tibi, ut peccata expugnes, ut muteris in melius: secundus labor, pro eo quod mutatus es, ferre tribulationes, et tentationes hujus sæculi, et inter illas perseverare usque in finem. De his ergo cum loqueretur, has significans, quid subjungit? « Ostendisti plebi tuæ dura: » jam plebi tuæ, factæ tributariæ post victoriam David. « Ostendisti plebi tuæ dura. » In quibus? In persecutionibus quas pertulit Ecclesia Christi, quando tantus Martyrum sanguis effusus est. « Ostendisti plebi tuæ dura: » potasti nos vino stimulationis³. » Quid est, « Stimulationis? » Non peremptionis. Non enim erat peremptio perdens, sed medicina urens. « Potasti nos vino stimulationis. »

VI. Quare hoc? « Dedisti metuentibus te significationem, ut fugiant a facie arcus⁴. » Per tribulationes, inquit, temporales, significasti tuis fugere ab ira ignis sempiterni. Dicit enim apostolus Petrus: « Tempus est ut

¹ Matth. iii, 2. — ² Eccli. ii, 1. — ³ Psal. lxx, 5. — ⁴ Ibid. vi.

» judicium incipiat a domo Dei. » Et exhortans Martyres ad tolerantiam, cum sæviret mundus, cum strages a persecutoribus fierent, cum longe lateque sanguis fidelium funderetur, cum in catenis, in carceribus, in tormentis, multa dura Christiani paterentur; ne in his ergo duris deficerent, eos alloquitur Petrus: « Tempus est ut judicium » incipiat a domo Dei; et si initium a nobis, qualis finis » erit eis qui non credunt Dei Evangelio? et si justus vix » salvus erit, peccator et impius ubi parebunt¹? » Quid ergo futurum est in judicio? Arcus est extentus, adhuc in comminatione est, nondum in præsentatione. Et videte quid sit in arcu. Nonne sagitta in priora mittenda est? Nervus tamen retro tenditur in contrarium qua illa mittenda est; et quanto plus ierit ejus extensio retrorsum, tanto majore impetu illa currit in priora. Quid est quod dixi? Quanto magis differtur judicium, tanto majore impetu venturum est. Ergo et de temporalibus tribulationibus gratias Deo agamus, quia dedit plebi suæ significationem: « Ut fugiant a facie arcus; » ut exercitati fideles ejus in tribulationibus temporalibus, digni sint evadere damnationem ignis æterni, quæ inventura est omnes qui ista non credunt. « Dedisti metuentibus te significationem, ut » fugiant a facie arcus. »

VII. « Ut eruantur dilecti tui. Salvum me fac dextera » tua, et exaudi me². » Dextera tua, Domine, salvum me fac: ita salvum me fac, ut ad dexteram stem. « Salvum » me fac dextera tua: » non salutem temporalem peto, de hac fiat voluntas tua. Ad tempus quid nobis prosit, penitus ignoramus: « Quid enim oremus sicut oportet, nescimus³: » sed « Salvum me fac dextera tua, » ut et si in tempore isto tribulationes aliquas patiar, transacta nocte omnium tribulationum ad dexteram inveniar inter oves,

¹ I Petr. iv, 17, 18. — ² Psal. lxx, 7. — ³ Rom. viii, 26.

non ad sinistram inter hœdos¹. « Salvum me fac dextera » tua, et exaudi me. » Quia jam illud peto quod dare vis : non verbis delictorum meorum clamo per diem, ut non exaudias, et nocte, ut non exaudias, et non ad insipientiam mihi², sed utique ad commonitionem, addendo saporem de valle Salinarum, ut in tribulatione noverim quid petam : peto autem vitam æternam ; ergo exaudi me, quia dexteram tuam peto. Intelligat ergo Charitas Vestra, omnem fidelem habentem in corde verbum Dei cum timore, timentem iudicium futurum, viventem probabiliter, ne de illo blasphemetur nomen sanctum Domini ejus, multa deprecari secundum sæculum, et non exaudiri ; ad vitam autem æternam semper exaudiri. Quis enim sanitatem non petat, cum ægrotat ? Et tamen forte adhuc ægrotare ei utile est. Potest fieri ut hinc non exaudiaris : non tamen exaudiris ad voluntatem, ut exaudiaris ad utilitatem. At vero cum illud petis, ut det tibi vitam æternam Deus, ut det tibi regnum cœlorum Deus, ut det tibi ad dexteram Filii sui stare, cum venerit iudicare terram, securus esto, accipies, si modo non accepis : non enim jam venit tempus ut accipias. Exaudiris, et nescis : quod petis agitur, et si nescis in quo agitur. In radice res est, nondum in fructu. « Salvum me fac dextera tua, et exaudi me. »

VIII. « Deus locutus est in sancto suo³. » Quid times ne non fiat quod Deus locutus est ? Si haberes aliquem gravem amicum et sapientem, quomodo diceres ? Ille locutus est hæc, fiat necesse est quod locutus est : vir gravis est, non levitate utitur, non facile de sententia dimovetur, quod promisit fixum est. Sed tamen homo est, qui aliquando quod promisit facere vult, et non potest. De Deo non est quod tu timeas : quia verax est, constat ; quia omnipotens est, constat ; fallere te non potest, ha-

¹ Matth. xxv, 33. — ² Psal. xxi, 2, 3. — ³ Id. lxx, 8.

bet unde faciat. Quid ergo times ne decipiaris ? Opus est ut tu te non decipias, et perseveres usque in finem, cum daturus est quod promisit. « Deus locutus est in sancto » suo. » In quo « Sancto suo ? Deus erat in Christo, mun- » dum reconcilians sibi¹. » In sancto illo, de quo alibi audistis : « Deus in sancto via tua². Deus locutus est in » sancto suo. Lætabor, et dividam Sichimam. » Quia Deus hoc locutus est, fiet : vox Ecclesiæ est : « Deus locutus est » in sancto suo. » Non verba dicit quæ Deus locutus est : sed quoniam « Deus locutus est in sancto suo, » nec fieri aliquid potest, nisi quemadmodum locutus est Deus ; consequenter ista eveniunt : « Lætabor, et dividam Sichi- » mam, et convallem tabernaculorum dimetiar. » Sichima humeri interpretantur. Secundum historiam vero, Jacob rediens a Laban socero suo cum omnibus suis, abscondit idola in Sichima quæ habebat de Syria³, ubi diu peregrinatus, tandem aliquando inde veniebat. Tabernacula autem fecit ibi propter oves suas et armenta, et appellavit locum illum Tabernacula⁴. Et hæc dividam, inquit Ecclesia. Quid est hoc : « Dividam Sichimam ? » Si ad historiam ubi abscondita sunt idola referatur, Gentes significat : Divido gentes. Quid est, divido ? Non enim omnium est fides⁵. Quid est, divido ? Alii credent, alii non credent : sed tamen non timeant qui credunt, inter illos qui non credunt. Divisi sunt enim nunc fide, postea dividuntur in iudicio, oves ad dexteram, hœdi ad sinistram⁶. Ecce invenimus quemadmodum Ecclesia dividat Sichimam. Quomodo dividit humeros, secundum nominis interpretationem ? Dividuntur humeri, ut alios gravent peccata sua, alii tollant sarcinam Christi. Humeros enim pios quærebat, cum diceret : « Jugum enim meum lene est, et sarcina

¹ 2 Cor. v, 19. — ² Psal. lxxvi, 14. — ³ Gen. xxxv, 4. — ⁴ Id. xxxiii, 17. — ⁵ 1 Thess. iii, 2. — ⁶ Matth. xxv, 33.